

**Rezortný projekt výskumu a vývoja (RPVV-VÚŽV 3)
na roky 2016 – 2018**

Udržateľnosť biodiverzity zvierat na Slovensku

Tradičný prístup k ochrane biodiverzity, založený na izolovanej ochrane vybraných druhov a biotopov nie je dostatočne efektívny. Preto je prvoradým cieľom dlhodobej vízie zachovania biodiverzity a ekosystémových služieb pre udržateľný rozvoj environmentálne a sociálne orientovanej trhovej ekonomiky, z ktorej vychádza aj „Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity“ pre roky 2012 – 2020, zastaviť stratu biodiverzity a degradáciu ekosystémov v Slovenskej republike, zabezpečiť ich revitalizáciu a racionálne využívanie ekosystémových služieb v ich najväčšom vykonateľnom rozsahu, ako príspevok Slovenskej republiky k zamedzeniu straty biodiverzity v celosvetovom meradle.

Najrozšírenejším plemenom včiel na Slovensku je autochtónne plemeno včela medonosná kranská (*Apis mellifera carnica*), ktoré je dobre adaptované na klimatické podmienky, vyznačuje sa dobrou životnosťou, odolnosťou proti chorobám plodu a vysokou znáškou medu. Je však náchylné na nozematózu a akarínózu. Z ekonomických aj ekologických dôvodov je preto potrebné monitorovať zdravotný stav včelstiev a zavedením účinnejších metód boja proti klieštikovi včeliemu (*Varroa destructor*) zabrániť ďalšiemu poklesu početných stavov včelstiev. Nakoľko tradičné rezervoáre genofondu kranskej včely v Rakúsku a v severnom Slovinsku sú v dôsledku masového úhynu včelstiev v 80. rokoch minulého storočia výrazne redukované a dopĺňané včelstvami najrôznejšieho pôvodu, je nevyhnutné morfometrickými a vybranými genetickými metódami charakterizovať najmä včelstvá v šľachtiteľských chovoch, stanoviť plemenný štandard a chrániť tak genofond pôvodnej populácie slovenskej kranskej včely. Štandardnou genetickou metódou je haplotypizácia, ktorá v populácii slovenskej kranskej včely nebola doteraz uskutočnená.

Králiky plemien nitriansky a zoborský patria medzi uznané živočíšne genetické zdroje králikov na Slovensku. Poznanie molekulárneho polymorfizmu génov ovplyvňujúcich sfarbenie srsti umožní spresniť a objektivizovať farebný štandard plemena a zefektívniť proces udržateľnosti farebných rázov uvedených plemien. Rovnako efektívne bude v procese šľachtenia králika aj odhalenie kandidátskych génov pre mäsovú úžitkovosť a reprodukciu. Optimalizácia metód pre štúdium polymorfných kandidátskych génov progesterónového receptora (PGR) a promótoru C-reaktívneho proteínu (CRP) národných plemien a línií králikov domácich prinesie nové poznatky v oblasti ich vplyvu na vybrané reprodukčné parametre. Riešenie úlohy bude zamerané tiež na stabilizáciu dosiahnutých reprodukčných a produkčných ukazovateľov, s prihliadnutím na vonkajšiu a vnútornú kvalitu vajec hydiny (sliepka Oravka, prepelica japonská) chovanej v NPPC-VÚŽV Nitra. Riešenie projektu bude zahŕňať tiež aplikáciu ekologizačných opatrení v agrárnej krajine v súlade s programom Greening a nariadením vlády č. 342/2014. Overíme vplyv vybraných opatrení na biodiverzitu s dôrazom na populácie poľnej poľovnej zveri, u ktorej budeme sledovať populačnú dynamiku a zdravotný stav.

Vzhľadom na to, že existujú len obmedzené štúdie, ktoré by sa zaoberali vlastnosťami ohrozených plemien hospodárskych zvierat a chovov, ktoré by poukázali na dôležitosť podpory pre tieto menej konkurencieschopné plemená, cieľom riešenia bude aj zhodnotenie vlastností zvierat ohrozených plemien hovädzieho dobytku, oviec a husí chovaných v prene prirodzených produkčných podmienkach Slovenska.

